

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

SEKCJA 1: Identyfikacja substancji/mieszanki i identyfikacja przedsiębiorstwa

1.1 Identyfikator produktu:

Gips szpachlowy elastyczny GOLDMURIT

1.2 Istotne zidentyfikowane zastosowania substancji lub mieszanki oraz zastosowania odradzane:

Zastosowania zidentyfikowane: Do ręcznego szpachlowania połączeń płyt gipsowo-kartonowych bez stosowania taśmy zbrojącej. Przeznaczony jest do łączenia płyt o krawędziach: półokrągłych, półokrągłych spłaszczonych, ostro ściętych z fazą oraz ostro ściętych. Do stosowania wewnątrz budynków.

Zastosowania odradzane: nie określono.

1.3 Dane dotyczące dostawcy karty charakterystyki:

Producent:

PIOTROWICE Sp. z o.o.

Piotrowice 106, 27-630 Zawichost

Tel./Fax: 41 372-11-00, 41 372-12-84

Adres e-mail osoby odpowiedzialnej za kartę charakterystyki: infofidor@piotrowice.pl

1.4 Numer telefonu alarmowego:

Zakład produkcyjny w Fidorze	41 372-11-00 (czynny od pn.-pt. w godz. 7 ⁰⁰ -15 ⁰⁰)
Straż pożarna	998
Pogotowie ratunkowe	999
Ogólnopolski telefon alarmowy	112

SEKCJA 2 : Identyfikacja zagrożeń

2.1 Klasyfikacja substancji lub mieszanki

Produkt nie jest klasyfikowany jako stwarzający zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka oraz dla środowiska.

2.2 Elementy oznakowania

Piktogramy określające rodzaj zagrożenia i hasło ostrzegawcze

Nie ma.

Zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia

Nie ma.

Zwroty wskazujące środki ostrożności

Nie ma.

2.3 Inne zagrożenia

Substancje zawarte w produkcie nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako PBT lub vPvB zgodnie z zał. XIII rozp. REACH. Nie zostały wpisane do wykazu ustanowionego zgodnie z art. 59 ust. 1 jako posiadające właściwości zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego ani składników o właściwościach zaburzających funkcjonowanie układu hormonalnego zgodnie z kryteriami określonymi w rozp. Komisji (UE) 2017/2100 lub rozp. Komisji (UE) 2018/605.

SEKCJA 3: Skład/informacja o składnikach

3.1 Substancje

Nie dotyczy

3.2 Mieszanki

Siarczan (VI) wapnia (gips)

Zakres stężeń: 50-70%

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

Numer CAS: 7778-18-9
Numer WE: 231-900-3
Numer rejestracji właściwej: 01-2119444918-26-0039
Klasyfikacja: substancja nie jest klasyfikowana jako stwarzająca zagrożenie

węglan wapnia

Zakres stężeń: 40-60%
Numer CAS: 471-34-1
Numer WE: 207-439-9
Numer rejestracji właściwej: substancja wyłączona z obowiązku rejestracji na mocy art. 2 ust. 7
Klasyfikacja: substancja nie jest klasyfikowana jako stwarzająca zagrożenie

SEKCJA 4: Środki pierwszej pomocy

4.1 Opis środków pierwszej pomocy

W kontakcie ze skórą: zdjąć zanieczyszczoną odzież. Narażone partie skóry zmyć dokładnie dużą ilością wody z mydłem. W przypadku wystąpienia niepokojących objawów skonsultować się z lekarzem. Uprać odzież przed ponownym użyciem.

W kontakcie z oczami: zanieczyszczone oczy przepłukiwać dokładnie wodą przez 15 min. Unikać silnego strumienia wody - ryzyko uszkodzenia rogówki. Chronić niepodrażnione oko, wyjąć szkła kontaktowe. Skontaktować się z lekarzem okulistą.

W przypadku spożycia: wypłukać usta wodą. Nie podawać niczego do ust osobie nieprzytomnej. Skontaktować się z lekarzem, pokazać etykietę.

Po narażeniu drogą oddechową: wyprowadzić poszkodowanego na świeże powietrze, zapewnić ciepło i spokój. W razie potrzeby skonsultować się z lekarzem w razie złego samopoczucia.

4.2 Najważniejsze ostre i opóźnione objawy oraz skutki narażenia

W kontakcie z oczami: łzawienie, zaczerwienienie, podrażnienie, ból, ryzyko poważnego uszkodzenia oczu..

W kontakcie ze skórą: zaczerwienienie, wysuszenie.

Po inhalacji: kaszel, niewielki ból nosa, gardła, podrażnienie układu oddechowego. W przypadku narażenia przewlekłego zwiększa się ryzyko choroby płuc.

Po spożyciu: ból brzucha, wymioty, może dojść do zablokowania układu pokarmowego.

4.3 Wskazania dotyczące wszelkiej natychmiastowej pomocy lekarskiej i szczególnego postępowania z poszkodowanym

Decyzję o sposobie postępowania ratunkowego podejmuje lekarz po dokładnej ocenie stanu poszkodowanego. Leczyć objawowo.

SEKCJA 5: Postępowanie w przypadku pożaru

5.1 Środki gaśnicze

Odpowiednie środki gaśnicze: dwutlenek węgla, proszek gaśniczy, piana gaśnicza. Środek gaśniczy dostosować do materiałów znajdujących się w otoczeniu.

Niewłaściwe środki gaśnicze: nie stosować zwartego strumienia wody – niebezpieczeństwo rozprzestrzenienia pożaru.

5.2 Szczególne zagrożenia związane z substancją lub mieszaniną

Podczas spalania mogą uwalniać się szkodliwe spaliny zawierające m.in. tlenki węgla. Unikać wdychania produktów spalania, mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia.

5.3 Informacje dla straży pożarnej

Środki ochrony ogólnej typowe w przypadku pożaru. Nie należy przebywać w zagrożonej ogniem strefie bez odpowiedniego ubrania odpornego na chemikalia i aparatu do oddychania z niezależnym obiegiem powietrza.

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

SEKCJA 6: Postępowanie w przypadku niezamierzonego uwolnienia do środowiska

6.1 Indywidualne środki ostrożności, wyposażenie ochronne i procedury w sytuacjach awaryjnych

Ograniczyć dostęp osób postronnych do obszaru awarii do czasu zakończenia odpowiednich operacji oczyszczania. W przypadku dużych uwolnień odizolować zagrożony obszar. Stosować środki ochrony indywidualnej. Unikać zanieczyszczenia oczu i skóry. Nie wdychać pyłu.

6.2 Środki ostrożności w zakresie ochrony środowiska:

W przypadku uwolnienia większych ilości produktu należy poczynić kroki w celu niedopuszczenia do rozprzestrzenienia się w środowisku naturalnym. Powiadomić odpowiednie służby ratownicze.

6.3 Metody i materiały zapobiegające rozprzestrzenianiu się skażenia i służące do usuwania skażenia

Zebrać mechanicznie unikając pylenia i umieścić w oznakowanych pojemnikach. Zebrany materiał potraktować jak odpady. Miejsce oczyścić z użyciem odpowiednich środków czyszczących oraz przewietrzyć. Uwolniony produkt w kontakcie z wodą twardnieje.

6.4 Odniesienia do innych sekcji

Środki ochrony indywidualnej – patrz sekcja 8 karty.
Postępowanie z odpadami produktu – sekcja 13 karty.

SEKCJA 7: Postępowanie z substancjami i mieszaninami oraz ich magazynowanie

7.1 Środki ostrożności dotyczące bezpiecznego postępowania.

Pracować zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i higieny. Zapewnić właściwą wentylację. Unikać generowania i wdychania pyłów. Pracować w temperaturze 5-30°C unikając kontaktu produktu z wodą i wilgocią. Unikać zanieczyszczenia oczu. Przed przerwą i po zakończeniu pracy umyć ręce. Nie jeść, nie pić i nie palić tytoniu podczas pracy. Stosować środki ochrony indywidualnej.

7.2 Warunki bezpiecznego magazynowania, w tym informacje dotyczące wszelkich wzajemnych niezgodności.

Przechowywać w szczelnych workach, w miejscu suchym i dobrze wentylowanym w temperaturze 5-30°C. Worki układać w przyzmy. Unikać wszelkiego kontaktu z wodą i wilgocią. Produkt w kontakcie z wodą twardnieje. Trzymać z dala od kwasów. Magazynować nie dłużej niż 9 miesięcy.

7.3 Szczegółowe zastosowanie(-a) końcowe

Do ręcznego szpachlowania połączeń płyt gipsowo- kartonowych bez stosowania taśmy zbrojącej. Przeznaczony jest do łączenia płyt o krawędziach: półokrągłych, półokrągłych spłaszczonych, ostro ściętych z fazą oraz ostro ściętych. Do stosowania wewnątrz budynków.

SEKCJA 8: Kontrola narażenia/środki ochrony indywidualnej

8.1 Parametry dotyczące kontroli

Substancja	NDS	NDSCh	NDSP
Siarczan (VI) wapnia (gips) [CAS: 7778-18-9] - frakcja wdychalna	10 mg/m ³	—	—
Węglan wapnia [CAS: 471-34-1] - frakcja wdychalna	10 mg/m ³		

Zalecenia dotyczące monitoringu

Należy zastosować procedury monitorowania stężeń niebezpiecznych komponentów w powietrzu oraz procedury kontroli czystości powietrza w miejscu pracy - o ile są one dostępne i uzasadnione na danym stanowisku - zgodnie z odpowiednimi Polskimi lub Europejskimi Normami z uwzględnieniem warunków panujących w miejscu narażenia oraz odpowiedniej metodologii pomiaru dostosowanej do warunków pracy.

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

8.2 Kontrola narażenia

Przestrzegać ogólnych zasad bezpieczeństwa i higieny. W miejscu pracy należy zapewnić wentylację ogólną i/lub miejscową w celu utrzymania stężenia czynnika szkodliwego w powietrzu poniżej ustalonych wartości dopuszczalnych stężeń.

Miejscowy wyciąg jest preferowany, ponieważ usuwa zanieczyszczenia z miejsca ich powstawania, nie dopuszczając do ich rozprzestrzeniania się. Podczas pracy nie jeść, nie pić i nie palić tytoniu. Przed przerwą i po zakończeniu pracy dokładnie umyć ręce. Unikać kontaktu z oczami i skórą.

Ochrona rąk i ciała

Stosować rękawice ochronne odporne na produkt, jeśli ocena ryzyka wskazuje, że jest to wymagane. Nosić roboczą odzież ochronną.

Materiał, z którego wykonane są rękawice musi być nieprzepuszczalny i odporny na działanie produktu. Wyboru materiału należy dokonać przy uwzględnieniu czasów przebicia, szybkości przenikania i degradacji. Ponadto wybór odpowiednich rękawic nie zależy tylko od materiału, lecz także od innych cech jakościowych i zmienia się w zależności od producenta. Od producenta rękawic należy uzyskać informacje na temat dokładnego czasu przebicia i go przestrzegać.

Ochrona oczu

Stosować szczelne okulary ochronne.

Ochrona dróg oddechowych

W normalnych warunkach pracy nie jest wymagana. W razie wysokiego stężenia pyłu, przekroczenia wartości NDS lub awarii zakładać maskę z filtrem.

Stosowane środki ochrony indywidualnej muszą spełniać wymagania zawarte w rozporządzeniu 2016/425/UE. Pracodawca obowiązany jest zapewnić środki ochrony odpowiednie do wykonywanych czynności oraz spełniające wszystkie wymagania jakościowe, w tym również ich konserwację i czyszczenie.

Kontrola narażenia środowiska

Nie należy dopuścić do przedostania się produktu do wód gruntowych, kanalizacji, ścieków lub gleby.

SEKCJA 9: Właściwości fizyczne i chemiczne

9.1 Informacje na temat podstawowych właściwości fizycznych i chemicznych

Stan skupienia:	proszek
Kolor:	biało-szary
Zapach:	charakterystyczny
Temp. topnienia/krzepnięcia:	nie oznaczono
Temp. wrzenia lub początkowa temperatura wrzenia i zakres temperatur wrzenia:	nie dotyczy
Palność materiałów:	produkt niepalny
Dolna i górna granica wybuchowości:	nie dotyczy
Temperatura zapłonu:	produkt niepalny
Temperatura samozapłonu:	nie dotyczy
Temperatura rozkładu:	nie dotyczy
pH:	6,5-7,5
Rozpuszczalność:	mieszanina bardzo dobrze miesza się z wodą
Współczynnik podziału n-oktanol/woda (wartość współczynnika log):	nie dotyczy
Prężność pary:	nie dotyczy
Gęstość lub gęstość względna:	nie dotyczy
Względna gęstość pary:	nie dotyczy
Charakterystyka cząsteczek:	nie dotyczy

9.2 Inne informacje

Brak dodatkowych wyników badań.

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

SEKCJA 10: Stabilność i reaktywność

10.1 Reaktywność

Produkt mało reaktywny. Nie ulega niebezpiecznej polimeryzacji.

10.2 Stabilność chemiczne

Przy prawidłowym użytkowaniu i przechowywaniu produkt jest stabilny.

10.3 Możliwość występowania niebezpiecznych reakcji

Nie występują niebezpieczne reakcje w normalnych warunkach.

10.4 Warunki, których należy unikać

Wilgoć. Produkt higroskopijny.

10.5 Materiały niezgodne

Kwasy.

10.6 Niebezpieczne produkty rozkładu

Nie są znane.

SEKCJA 11: Informacje toksykologiczne

11.1 Informacje na temat klas zagrożenia zdefiniowanych w rozporządzeniu (WE) nr 1272/2008

Toksyczność ostra

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Działanie żrące/drażniące na skórę

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Poważne uszkodzenie oczu/działanie drażniące na oczy

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Działanie uczulające na drogi oddechowe lub skórę

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Działanie mutagenne na komórki rozrodcze

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Działanie rakotwórcze

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Szkodliwe działanie na rozrodczość

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Działanie toksyczne na narządy docelowe – narażenie jednorazowe

Może powodować podrażnienie dróg oddechowych.

Działanie toksyczne na narządy docelowe – narażenie powtarzane

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

Zagrożenie spowodowane aspiracją

W oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione.

11.2 Informacje o innych zagrożeniach

Właściwości zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego

Brak informacji o substancjach zaburzających działanie układu hormonalnego.

Inne informacje

Nie są znane.

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

SEKCJA 12: Informacje ekologiczne

12.1 Toksyczność:

Produkt nie jest klasyfikowany jako stwarzający zagrożenie dla środowiska.

12.2 Trwałość i zdolność do rozkładu

Produkt nie ulega rozkładowi biologicznemu.

12.3 Zdolność do bioakumulacji

Brak danych.

12.4 Mobilność w glebie

Produkt higroskopijny. Twardnieje pod wpływem wilgoci. Produkt nie jest mobilny w glebie.

12.5 Wyniki oceny właściwości PBT i vPvB

Nie dotyczy.

12.6 Właściwości zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego

Brak dostępnych danych.

12.7 Inne szkodliwe skutki działania

Produkt nie wpływa na ocieplenie globalne i niszczenie warstwy ozonowej. Przedostanie się dużej ilości preparatu do wody spowoduje podwyższenie pH.

SEKCJA 13: Postępowanie z odpadami

13.1 Metody unieszkodliwiania odpadów

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2020, poz. 10).

Odpady: usuwać zgodnie z obowiązującymi przepisami. Stałe odpady muszą być kontrolowane, stwardniały produkt można traktować, jako gruz budowlany.

Klasyfikacja odpadu:

GRUPA: 10 Odpady z procesów termicznych

PODGRUPA: 10 13 Odpady z produkcji spoiw mineralnych (w tym cementu, wapna i tynku) oraz z wytworzonych z nich wyrobów

RODZAJ ODPADU: Odpady z cementowych materiałów kompozytowych inne niż wymienione w 10 13 09 i 10 13 10

KOD: 10 13 11

Opakowania:

GRUPA: 15 Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nie ujęte w innych grupach

PODGRUPA: 01 Odpady opakowaniowe (włącznie z selektywnie gromadzonymi komunalnymi odpadami opakowaniowymi)

RODZAJ ODPADU: opakowania z papieru i tektury

KOD: 15 01 01

SEKCJA 14: Informacje dotyczące transportu

14.1 Numer UN lub numer identyfikacyjny ID

Nie dotyczy, produkt nie jest klasyfikowany jako niebezpieczny w transporcie.

14.2 Prawidłowa nazwa przewozowa UN

Nie dotyczy.

14.3 Klasa(-y) zagrożenia w transporcie

Nie dotyczy.

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

14.4 Grupa pakowania

Nie dotyczy.

14.5 Zagrożenia dla środowiska

Produkt nie stwarza zagrożenia dla środowiska w myśl przepisów transportowych.

14.6 Szczególne środki ostrożności dla użytkowników

Nie dotyczy.

14.7 Transport morski luzem zgodnie z instrumentami IMO

Nie dotyczy.

SEKCJA 15: Informacje dotyczące przepisów prawnych

15.1 Przepisy prawne dotyczące bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska specyficzne dla substancji lub mieszaniny

1. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322) wraz z późn. zmianami.
2. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 czerwca 2018 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2018 poz. 1286 wraz z późn. zm.)
3. Umowa europejska ADR dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych.
4. Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. 2013 poz. 888 wraz z późn. zm.)
5. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U.2020, poz. 10)
6. Ustawa o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (Dz. U. 2013 poz. 21 wraz z późn. zm.).
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (Dz. U. Nr 259, poz. 2173).
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166 wraz z późn. zm.).
9. 2016/425/UE Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylenia dyrektywy Rady 89/686/EWG.
10. 1907/2006/WE Rozporządzenie w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowania ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające Rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE wraz z późn. zm.
11. 1272/2008/WE Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 wraz z późn. zm
12. 2015/830/UE Rozporządzenie Komisji z dnia 28 maja 2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH).
13. 2008/98/WE Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy wraz z późn. zm.
14. 94/62/WE Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych wraz z późn. zm.
15. 2020/878/UE Rozporządzenie Komisji z dnia 18 czerwca 2020 r. zmieniające załącznik II do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów.

15.2 Ocena bezpieczeństwa chemicznego

Nie jest wymagane dokonanie oceny bezpieczeństwa chemicznego dla mieszaniny.

Sporządzona zgodnie z rozporządzeniem WE 1907/2006 (REACH) wraz z późn. zm.

SEKCJA 16: Inne informacje

Szkolenia:

Przed przystąpieniem do pracy z produktem użytkownik powinien zapoznać się z zasadami BHP odnośnie obchodzenia się z chemikaliami, a w szczególności odbyć odpowiednie szkolenie stanowiskowe.

Wyjaśnienie skrótów i akronimów:

- NDS - najwyższe dopuszczalne stężenie (w powietrzu środowiska pracy, ważone czasem 8-godzinnej zmiany roboczej).
- NDSCh - najwyższe dopuszczalne stężenie chwilowe.
- NDSP - najwyższe dopuszczalne stężenie pułapowe.
- DSB - dopuszczalne stężenie w materiale biologicznym.
- PBT – substancja trwała, ulegająca bioakumulacji i toksyczna.
- vPvB - substancja bardzo trwała i ulegająca intensywnej bioakumulacji.

Dodatkowe informacje:

Klasyfikacji dokonano na podstawie badań i danych o zawartości składników niebezpiecznych metodą obliczeniową w oparciu o wytyczne rozporządzenia 1272/2008/WE (CLP).

Powyższe informacje powstały w oparciu o aktualnie dostępne dane charakteryzujące produkt oraz doświadczenie i wiedzę posiadaną w tym zakresie przez producenta. Nie stanowią one opisu jakościowego produktu ani przyrzeczenie określonych właściwości. Należy je traktować jako pomoc dla bezpiecznego postępowania w transporcie, składowaniu i stosowaniu produktu. Nie zwalnia to użytkownika od odpowiedzialności za niewłaściwe wykorzystanie powyższych informacji oraz z przestrzegania wszystkich norm prawnych obowiązujących w tej dziedzinie.

Aktualizacji niniejszej karty dokonano w dniu 01.12.2022 r. na podstawie aktualnych przepisów. Pozycje zmienione w stosunku do wydania poprzedniego: sekcja 3, 9, 11, 12, 14, 15.